

GUERRA TOTAL: LLEIDA I ELS NAPOLEÒNICS

ANTONI SÁNCHEZ I CARCELÉN

Universitat de Lleida
asanchez@historia.udl.cat

1. LES VÍCTIMES CIVILS DE L'ASSALT NAPOLEÒNIC

El 14 de maig de l'any 1810 l'exèrcit francès va conquerir la ciutat de Lleida. El dia següent el general napoleònic Suchet va publicar un ban en el qual va ordenar, entre altres qüestions, que els veïns «*procediesen inmediatamente a enterrar los cadáveres que se hallaban esparcidos por las calles y apagasen los incendios que había en la ciudad*».¹ Tots els morts foren enterrats sense identificar i ni tan sols es van redactar partides d'òbits ni cap altre tipus de document. Passats alguns mesos, en vista dels perjudicis que ocasionaven a moltes famílies el fet de no poder justificar algunes defuncions, el vicari general va ordenar als rectors la pràctica d'una minuciosa informació en les seves respectives parròquies, per poder conèixer la identitat de les persones que havien perdut la vida durant la darrera escomesa francesa per poder inscriure les seves corresponents partides a l'interior del llibres de defuncions.²

¹ Arxiu Municipal de Lleida, endavant AML, lligall R-VII, *Oficio a los alcaldes de barrio Barnola y Fabregues*. «De orden del Sr. General en Gefe se le nombra a V. Comisionado y manda que recoja quanta gente encuentre, y quiera y con ella cuyde de apagar quantos fuegos haya en las casas de los vecinos de esta ciudad de cuya falta de cumplimiento se le hará a V. Responsable.»

² Arxiu Parroquial de Sant Joan, endavant APSJ, Llibres de defuncions, volum VIII, foli 83. Aquesta disposició va donar com a resultat que es feren algunes inscripcions de naturals o veïns de Lleida que es trobaven morts pels carrers; però no dels que varen ser assassinats a dins de les seves llars i tampoc dels que s'hi van refugiar i que van morir a conseqüència de les ferides sofertes durant la lluita. Així doncs, no es pot esbrinar el nombre exacte de morts, perquè si bé se'ls va realitzar una partida d'òbit, no se'ls hi va consignar la causa de la seva defunció i apareix com a mort natural. Tampoc no es pot esbrinar el nombre de soldats i de voluntaris organitzats en cos perquè no se n'ha trobat cap dada.

Aquest fou el document original que es va redactar l'any 1816:

«Nos D. Manuel del Villar por la gracia de Dios y la Santa Sede Apostólica Obispo de Titópolis in Partibus, Auxiliar, Gobernador y Visitador General del Obispado de Lérida por el Illmo. Sr. Don Jerónimo Maria de Torres Obispo de dicha ciudad, del Consejo de S. M. A vos el cura párroco de la de San Juan de la presente ciudad de Lérida y demás que las presentes vieren; Hacemos saber; Que hallándonos en el oficio de Vicario General de este Obispado tuvimos noticia que, durante la permanencia de las Tropas Francesas en esta Ciudad habían sido afusilados y condenados a muerte varios sujetos de diferentes pueblos, sin que de su difunción se hubiese extendido partida alguna en los Libros Parroquiales de esta Iglesia según ha sido costumbre en tales casos, ni en otra alguna para los efectos convenientes, que practicadas las diligencias que estimamos oportunas para su averiguación se nos informó que D. Mathias Corbella Beneficiario de esta Parroquia y el P. Antonio Palies Religioso Franciscano podrían dar razón de algunos respecto de haberlos auxiliado hasta el patíbulo y últimos momentos. Que estos por encargo nuestro formaron y firmaron listas de los que sabían y se acordaban; Que presentadas a Nos las mandamos archivar en el de la Curia Eclesiástica donde hasta ahora se conservan; mas pareciéndonos del caso por lo que pueda importar en lo sucesivo que se escriban también en este Libro como que es al que regularmente se acudiría quando se necesite saber de ellos, hemos acordado con la anuencia del Sr. Vicario General actual mandar y mandamos, que se trasladen en quanto a nombres, apellidos, naturaleza, estado y vecindad a continuación de este las citadas listas que subscribirá nuestro Secretario de Visita, advirtiéndolo como advertimos al Cura que oy es y por tiempo fuere, que no de certificación alguna de Óbito de ninguno de los comprendidos en ellos sinó previa licencia expresa del Sr. Vicario General en cuantas veces se lo pidieren, y bajo las reglas o prevenciones que tuviere a bien disponer dicho Sr. en quanto a su legitimidad y valor. Dado en Santa Visita de S. Juan a veiente de enero del año mil ochocientos diez y seis. Manuel Obispo de Titopoli. (Rubricado). Por mandato del I. S. Visitador. Dr. Pedro Telleria Secretario (Rubricado).»³

Tot seguit es detallen les llistes dels veïns que varen morir als carrers i que van ser inscrits als llibres parroquials en virtut de les informacions practicades pels respectius rectors.

³ APSJ, Llibres de defuncions, volum VIII, foli 83.

Quadre 1: parròquia de Sant Joan

Individu	Població d'origen
Antoni Castelló	Lleida
Bonaventura Lloses	Lleida
Antoni Maria Blet	Lleida
Marcos Zamora	Lleida
Nicolás Pujades	Lleida
Jaume Picolla	Lleida
Gabriel Alsina	Lleida
Maria Alsina	Lleida
Josep Mur	Lleida
Josep Albareda	Lleida
Sebastià Farrús	Lleida
Sebastià Roé	Lleida
Rubio, Ministro de la Trinidad	
José Español	Almenar
Pedro Fontova, Presbiter	Algerri
Salvador Hipólit	Torruella
Domingo, mosso de casa Boer	
José Carnicé	Lleida
Jacint Mor	Cogul

Elaboració pròpia a partir de: APSJ, Llibres de defuncions, volum VIII, foli 84.

Quadre 2: parròquia de San Andreu

Individu	Població d'origen
Pau Ibars	Lleida
Manuel Suñé	Lleida
Ignasi Miret	Lleida
Bonaventura Suñé	Lleida
Ramon Merigó	Agramunt
Jaume Murgó	Lleida
Josep Pubill	Lleida
Antoni Guixé	Lleida
Domingo Teixidó	Lleida
Josep Pellisó	Senant

Antoni Closa	Lleida
José Ruiz	Alcarràs
Joan Estela	Lleida

Elaboració pròpia a partir de: APSJ, Llibres de defuncions, volum VIII, foli 84.

Quadre 3: parròquia de la Catedral

Individu	Població d'origen
Manuel Norzegaray, canonge	

Elaboració pròpia a partir de: APSJ, Llibres de defuncions, volum VIII, foli 84.

Quadre 4: parròquia de Sant Llorenç

Individu	Població de origen
Antoni Cortat	Lleida
Roque Sebastián de Celleruelo	
Isidro Aresté	Lleida
Paula Sapiens	Lleida
Sancho Grau Sonadelles	Aitona
Quilez Pallarés	Binèfar
Joan Sauret Serret	Lleida
Josep Canales Artigues	Lleida
Francesc Gomés	Lleida

Elaboració pròpia a partir de: APSJ, Llibres de defuncions, volum VIII, foli 85.

Quadre 5: parròquia de Santa Maria Magdalena

Individu	Població d'origen
Josep Blavia	Lleida
Francesc Biosca	Lleida
Jaume Vives	Lleida
Josep Palmé	Lleida
Antoni Grañena	Lleida
Isidro Rogé	Lleida
Jaume Moretones	Lleida

GUERRA TOTAL: LLEIDA I ELS NAPOLEÒNICS

Josep Terré	Lleida
Esteban Moliné	Lleida
Antoni Valls	Lleida
Antoni Piqué	Lleida
Antoni Prous	Lleida
Mateo Comes	Lleida
Antoni Mulet	Lleida
Isidro Rocaspana	Lleida
Josep Comes	Lleida
Antoni Moragues	Lleida
Jaume Pla	Lleida
Josep Vidal	Lleida
Juan Madrid	Lleida
Hereu del Comomé	Lleida
Francesc Ané	Tercuy

Elaboració pròpia a partir de: APSJ, Llibres de defuncions, volum VIII, foli 85.

Quadre 6: nombre total de morts per parròquies

Parròquia	Nombre de morts	Percentatge
Sant Joan	19	29'7%
Sant Andreu	13	20'3%
Catedral	1	1'6
Sant Llorenç	9	14%
Santa Maria Magdalena	22	34'4
Total morts registrats	64	100%

Elaboració pròpia a partir de: APSJ, Llibres de defuncions, volum VIII, folis 84-85.

Aquestes xifres referents solament a una part dels civils difunts per l'assalt francès ens mostren la cruesa del combat que va tenir lloc quan l'exèrcit napoleònic va obrir una bretxa a les muralles de la ciutat i va poder endinsar-se a l'interior dels seus carrers per tal d'eliminar qualsevol oposició.

Quant a altres morts, cal comentar que el dia 17 de juny de 1810 van començar a ser enterrats els cadàvers insepultes ubicats al pla de Margalef des que va tenir lloc la homònima batalla el mes d'abril del mateix any. Aquest combat fou decisiu, ja que la victòria de l'exèrcit francès deixà la ciutat de

Lleida sense socors forans. Per una altra banda, el mateix dia 17 l'Intendent va ordenar que es calcinessin els cadàvers que hi havia a l'hospital civil.⁴

2. ELS PRESONERS DE GUERRA

Una vegada Lleida fou conquerida, les autoritats franceses publicaren un ban en què s'ordenava a tots els presoners de guerra catalans que es presentessin a dos quarts de cinc de la matinada del dia següent a la plaça de Sant Joan, disposats a partir immediatament.⁵

Veient aquest edicte, els integrants de l'antic consistori lleidatà van dirigir un escrit al nou governador militar i polític de la ciutat que havia designat el general francès Suchet, el baró d'Henriot, en què li pregaven la reconsideració d'aquesta determinació i defensaven la innocència de bona part dels presoners de guerra:

«Oficio al Comandante de la Plaza. Excelentísimo Sr. Gobernador de la Plaza; En vista de las repetidas suplicas de varios vecinos de esta Ciudad y del Gobierno mismo interesados en la salvación de las Familias que muchas han quedado huérfanas y otras sin los hijos precisos para la manutención de algunas pobres casas, y en virtud de lo acordado esta mañana con V. E. acompaño la adjunta nota de los sujetos que creemos prisioneros y en camino para Zaragoza todos los cuales previos los informes de los Alcaldes de Barrio son sujetos de buena reputación y conducta sin que se sepa hayan tomado jamás las armas contra la Francia y mucho menos en la ocasión del Asalto y entrada de la Ciudad según que lo prueba bien el haber sido aprehendidos en su propia sus propias casas o en las calles sin armas cortando los primeros golpes de horror. Por lo que interesándome Yo como a otro de los Padres de la Patria por la salvación de estos Infelices no puedo menos de obligar a V. E. por este mismo respeto a fin de que con su autoridad se digne levantar la prisión de los contenidos en la lista arriba mencionada y que puedan volver a sus hogares y aumentar con esto el número de honrados ciudadanos prontos todos a obedecer las ordenes de nuestro Emperador y Rey y de V. E.- Espero pues que V. E. accederá a esta solicitud bien penetrado de la Justicia de la Causa así como yo lo confío del bondadoso corazón de V. E. Lérida, 22 de mayo.»⁶

⁴ AML, Caixa 1413, sessió de l'Ajuntament de Lleida del 17 de juny de 1810.

⁵ AML, Caixa 1413, 22 de maig de 1810.

⁶ AML, lligall R-VII-VIII.

3. L'ORGANITZACIÓ DE LA POLICIA URBANA

Fou el 23 de maig del 1810 quan el govern napoleònic va dictar les seves primeres disposicions relacionades amb la formació d'un nou cos destinat a garantir l'ordre i la seguretat pública, fins llavors mai vist com a tal, la policia urbana. Aquest nou organisme no fou ben rebut per la guarnició militar, ja que el va veure més com un competidor que com un ajudant. Un exemple fou:

«Oficio al Sr. Gobernador. Señor General Gobernador de la Plaza; Acaba de hacerme presente el alcalde de barrio Lluís Serra quien con el numero 1 salió a patrullar ayer noche, que los soldados que se le dieron para ello le insultaron, dándole un golpe de bayoneta, de que le resultó una contusión, y no siendo justo que los Ministros de la Policia sean vilipendiados por los Militares y de otra parte no pudiendo yo salir responsable de la tranquilidad del Pueblo sin que concurra la Tropa, se me hace preciso prevenirle a V. E. a fin de que dé un pronto y eficaz remedio a este mal, y sin animo de imponer leyes a V. E. seria muy del caso se aquartelara la Tropa fijándoles la hora de retiro con que se evitarian las quejas que se me elevan, aun que cree que muchas son originadas del temor; sin embargo en cumplimiento de mi deber lo hago presente a V. E. a fin de que disponga lo conveniente. Lérida, 26 de mayo de 1810.»⁷

4. ELS TRIBUTS DE GUERRA

Per una altra banda, la ciutat va haver de fer front al pagament d'una contribució de guerra imposada pel govern francès, 2.000 duros com a impost de guerra més 6.000 duros per redimir les campanyes. Com que no disposava de prou diners, la Junta de govern de Lleida va demanar un préstec de 4.000 duros a l'Església per cobrir-ho, perquè els francesos per garantir aquest cobrament van empresonar totes les persones que havien estat vocals de la Junta. Així doncs, Suchet, com a governador general dels exèrcits en campanya, va imposar al territori ocupat una contribució de guerra per a la provisió de queviures i poder pagar la tropa victoriosa.⁸

⁷ AML, lligall R-VII-IV.

⁸ AML, Actes i deliberacions, any 1819, full 19.

Òbviament, a l'uníson, des de l'antiga Junta de Defensa sorgiren veus disconformes amb aquesta quantitat:

«Al Comisario de Guerra de la Plaza. Acabo de recibir el oficio de V. S. de fecha de hoy y en su contestación digo por partes lo siguiente: Primeramente para el vino que V. Me pide para comenzar a extraerlo de las Bodegas de casa de D. Manuel Fuster, D. Pedro Tudela, y D. Pedro Fleix y D. Mariano Pocurull todas en la calle de la Estereria para que se comience a sacar de allí de las cuales impunemente las tropas de la Guarnición las saquean a todas horas debiendo advertir a V. Que durante el tiempo del saqueo se hizo tal malversación y abandono de aquel licor que me imposibilita al cumplimiento de las Raciones que se piden; y a fin de prevenir en los sucesivos tales desordenes, será indispensable en la orden del día del Ejército se prohíba la entrada de las tropas en las casas de los vecinos aunque sean inhabilitadas por muerte o ausencia de sus dueños, pues de lo contrario harán mas pronta nuestra imposibilidad y absoluta falta. En orden a los alimentos de los Hospitales, así como la humanidad me mueve a su auxilio, la misma me hace ver con dolor cuanto desperdicio se ha hecho en estos aciagos días de estos efectos siendo una catástrofe bien lastimera ver la mayor parte de las casas sembradas de Harina y trigo, sin embargo para atender a este objeto creo que de las 30.000 raciones designadas a esta Junta se podía distribuir a los Hospitales hasta donde alcanzarán, mientras y hasta tanto que esta Junta y el vecindario tranquilizados de los sustos pasados podamos obrar con la advertencia que exigen objetos de tanta consideración. En cuanto a carnes debo decir que habiendo llamado a los encargados del ganado lanar y vacuno propio de la Ciudad para atender a este objeto, nos han dicho que el encargado de la manutención del Ejército se ha apoderado de ellos, por lo qual he pasado al Comisario de Guerra Bonifos oficio a fin de que siendo cierto esto acudiese a la manutención de Hospitales y ahora de nuevo prevengo a V. por si tiene noticia de ello. Con lo que dexo contestado el oficio de V. Lérida, 16 de mayo de 1810.»⁹

Tot seguit, Suchet va manar la provisió de palla i farratge a la cavalleria francesa. Hagueren d'acudir amb 400 quintars de farratge els pobles de Puigvert, Artesa i Castellldans; amb 500, les Borges, Juneda, Torregrossa, Bellvís, Bell-lloc, Mollerussa, Golmés, Sidamunt, Bellpuig i Castelnou de Seana. El poble de Castelló de Farfanya hagué de portar 16 quintars de ges. La situació de Lleida era tan complicada que el comandant francès ordenà, així mateix, als pobles la tramesa de llegums i tots els queviures disponibles, ensems que

⁹ AML, lligall R-VII-III.

dictava un ban perquè els jornals dels treballadors del camp no es paguessin a més d'un duro, tot amenaçant amb la màxima pena els que no declaraven la civada i l'ordi que tenien emmagatzemat. Fou tan gran el saqueig, que en tota la ciutat no es van trobar mitja dotzena de coberts per a la casa del governador, ni llençols fins per al mariscal Suchet. La manutenció de l'exèrcit costava 700 duros diaris i, encara, el 25 d'agost de 1810, les autoritats franceses van imposar una altra contribució de guerra de 150.000 pessetes.¹⁰

5. ELS AFUSELLATS DURANT LA DOMINACIÓ FRANCESA

Els napoleònics, una vegada conquerida Lleida, van iniciar un període repressiu per tal de controlar els habitants de la ciutat i rodalies. Pocs eren els dies en els quals no es torturessin homes o dones a l'actual plaça de Sant Joan (antiga plaça Reial) o els afusellessin, i això gairebé sempre per motius com ara endarrerir-se en el pagament d'algun impost o contribució, per cometre infraccions de bans de policia urbana i, fins i tot, per no saludar al carrer el governador francès Henriot. També per motius polítics de poca importància es van condemnar a mort centenars de lleidatans. Solament cal apuntar que des del 23 de maig de 1810 fins al 12 de setembre de 1813, els agents napoleònics van afusellar 201 persones entre homes, dones i nens.¹¹

Quadre 7: Llista d'afusellats a la plaça de Sant Joan de Lleida pel règim napoleònic (ordenats alfabèticament per població d'origen)

Número	Individu	Data	Població d'origen
1	José Zanuy	1811	Àger
2	Bautista Calafell	1811	Albesa
3	Josep Berga	20 de gener de 1812	Albesa
4	Miquel Cabiscol	28 de gener de 1812	Albesa
5	Josep Font	28 de gener de 1812	Albesa
6	Josep Farreny	17 de juny de 1812	Albesa
7	Blas Ribes	1810	Alcarràs

¹⁰ LLADONOSA i PUJOL, J.: *Història de Lleida*, Tàrraga, 1974, p. 679.

¹¹ APSJ, Llibres de defuncions, llista d'afusellats, volum VIII, foli 86.

8	Fill major de Blas Ribes	1810	Alcarràs
9	Fill menor de Blas Ribes	1810	Alcarràs
10	Antonio Soto	6 d'abril de 1812	Alcolea
11	Rosa Capdevila	25 d'agost de 1812	Alcoletge
12	Josep Piñol	1811	Alfarràs
13	Josep Pulit	1810	Algerri
14	Antonio Viacam	1811	Alguaire
15	Saturnino Fontanet	17 d'agost de 1811	Alguaire
16	Faustino Graells	30 de novembre de 1811	Alguaire
17	Josep Salvià	25 de març de 1812	Alguaire
18	Miquel Murtra	25 de març de 1812	Alguaire
19	Joaquin Font	1811	Almenar
20	Josep Font	1811	Almenar
21	Josep Carles	3 de març de 1812	Almenar
22	Pedro Serramona	3 de març de 1812	Almenar
23	Pedro Camarasa	3 de març de 1812	Almenar
24	Josep Sisina	23 d'abril de 1812	Almenar
25	Ramon Farré	26 d'agost de 1812	Alòs de Balaguer
26	Antoni Timoneda	1810	Arbeca
27	Josep Pernau	1810	Arbeca
28	Jaume Tallada	1811	Arbeca
29	Francisco Moya Molló	3 d'agost de 1811	Arbeca
30	Antonio Moya Bonastra	3 d'agost de 1811	Arbeca
31	Tomás Querol	3 d'agost de 1811	Arbeca
32	Josep Ballesté	3 de febrer de 1812	Arbeca
33	Joan Lleopart	19 de març de 1812	Arbeca
34	Josep Sans Minguet	19 de març de 1812	Arbeca
35	Joan Pastó	2 d'abril de 1812	Arbeca
36	Ramon Lleopart	2 d'abril de 1812	Arbeca
37	Jose Marca	2 d'abril de 1812	Arbeca

GUERRA TOTAL: LLEIDA I ELS NAPOLEÒNICS

38	Pablo Mor Sarroquí	1810	Aspa
39	Antoni Arán	1811	Aspa
40	Antoni Llinás	1810	Aitona
41	Blas Llinás	1810	Aitona
42	Josep Rosselló	3 d'agost de 1811	Aitona
43	Pedro Bosch	1 de gener de 1812	Aitona
44	Pedro Mur	27 de maig de 1812	Aitona
45	Francesc Pla	1811	Balaguer
46	Tomás Gosé	10 d'octubre de 1811	Balaguer
47	Joan Sumalla	21 de febrer de 1812	Balaguer
48	Antoni Martí Montalla	20 d'agost de 1812	Balaguer
49	Antoni Badia	19 de juny de 1812	Vallobar
50	Joaquin Josen	19 de juny de 1812	Vallobar
51	Pedro Censalís	19 de juny de 1812	Vallobar
52	Miquel Trens	19 de juny de 1812	Vallobar
53	Francisco Bernadó	12 de agosto de 1812	Barbastro
54	Agustí Gasió	28 de desembre de 1811	Belianes
55	Ramon Piqué	11 d'abril de 1812	Belianes
56	Ramon Juní	11 d'abril de 1812	Belianes
57	Pere Balcells	23 de maig de 1812	Belianes
58	Bonaventura Buset	1810	Bell-lloc
59	Francesc Roset	27 d'agost de 1812	Bell-lloc
60	Joan Roca Maño	11 de març de 1812	Bellmunt
61	Miquel Vidal	12 d'octubre de 1812	Bellpuig
62	Ramon Poch	16 d'agost de 1813	Bellpuig
63	Josep Salvià	1811	Bellví
64	Bautista Salvià	2 de setembre de 1813	Bellví
65	Medardo Colomé	7 de juliol de 1812	Benavarri
66	Luis Carolí, sergent	1811	Bolonya (Itàlia)
67	Mariano Boix	1810	Borges Blanques
68	Joan Gaya	13 d'agost de 1811	Borges Blanques
69	Josep Gaya	13 d'agost de 1811	Borges Blanques
70	Isidro Crivillé	28 de desembre de 1812	Borges Blanques

71	Francesc Guasch Pelegrí	24 de juny de 1812	Borges Blanques
72	Pedro Caelles	17 de febrer de 1812	Camarasa
73	Antoni Oriol	3 d'agost de 1811	Castelldans
74	Antoni Pons	6 d'abril de 1812	Castelldans
75	Ramon Monlló	24 de juny de 1812	Castelldans
76	Antoni Coca	1810	Castelló de Farfanya
77	Francesc Clua	3 d'agost de 1811	Castelló de Farfanya
78	Miquel Tàpies	17 d'agost de 1811	Castelló de Farfanya
79	Domingo Vidal	17 d'agost de 1811	Castelló de Farfanya
80	Josep Busquets	17 d'agost de 1811	Castelló de Farfanya
81	José Ortiz	17 d'agost de 1811	Castelló de Farfanya
82	Josep Valls	17 d'agost de 1811	Castelló de Farfanya
83	Pelegrí Masonés	17 d'agost de 1811	Castelló de Farfanya
84	Pere Mercé	17 d'agost de 1811	Castelló de Farfanya
85	Antoni Llansana	17 d'agost de 1811	Castelló de Farfanya
86	Blas Tarrós	21 de novembre de 1811	Castellnou de Seana
87	Juan Tàpies	13 d'agost de 1811	Cervià
88	Pere Tàpies	13 d'agost de 1811	Cervià
89	Martí Monné	1811	Cogul
90	Feliu Marsal	1811	Constantí
91	Llorenç Rosell	1811	Espluga de Francolí
92	Josep Olives	17 de setembre de 1811	Espluga de Francolí
93	Joan Pamies	17 de setembre de 1811	Espluga de Francolí
94	Francesc Benet	29 de juliol de 1812	Flix
95	Gregori Oliver	17 de juny de 1812	Fraga
96	Joaquin Palau	3 de febrer de 1812	Fullola
97	Jaume Tarrosa	12 d'octubre de 1812	Fullola
98	Joan Boladeras	1810	Granja d'Escarp
99	Josep Carbonell	3 de febrer de 1812	Granyena de Cervera
100	Francesc Monsi	26 d'agost de 1812	Gualter
101	José Pullina	1810	Guimerà
102	Manuel Pullina	1810	Guimerà
103	Pedro Serracanta	7 de novembre de 1811	Igualada
104	Josep Salla	1810	Juneda
105	Martí Bellmunt	28 de desembre de 1811	Juneda
106	Josep Barrufet	10 de febrer de 1812	Juneda
107	Antoni Argensó	1810	Lleida

GUERRA TOTAL: LLEIDA I ELS NAPOLEÒNICS

108	Ramon Roch	1811	Lleida
109	Mariano Estruch	10 d'octubre de 1811	Lleida
110	Josep Pamies	17 de juny de 1812	Lleida
111	Antoni Bote Caña	3 de desembre de 1812	Lleida
112	Francisco Tohá	3 de desembre de 1812	Lleida
113	4 soldats (1r soldat)	1810	Mallorca
114	4 soldats (2n soldat)	1810	Mallorca
115	4 soldats (3r soldat)	1810	Mallorca
116	4 soldats (4t soldat)	1810	Mallorca
117	Benito Camilo, soldat	1811	Màntua (Itàlia)
118	Antoni Benavent	19 de març de 1812	Maials
119	Antoni Queralt	27 de maig de 1812	Menàrguens
120	Antoni Aribau	1811	Mollerussa
121	Antoni Borrell	3 de desembre de 1811	Montblanc
122	Bautista Guiu Pubill	1810	Montoliu
123	Jaume Prim	1810	Montoliu
124	Antoni Olivar	1810	Montoliu
125	Diego Lafarga, trinitari	14 d'octubre de 1810	Montsó
126	Un altre seglar	14 d'octubre de 1810	Montsó
127	Pedro Calafell	25 de setembre de 1811	Mora de Cervera
128	Ramon Camprubí	14 de juliol de 1812	Olot
129	Miquel Palau	8 de maig de 1812	Ontinyent
130	Joan Perisé	1810	Os de Balaguer
131	Josep Sarradell	26 d'agost de 1812	Os de Balaguer
132	Ignacio Boldú	22 de desembre de 1811	Penelles
133	Miquel Viladot	22 de desembre de 1811	Penelles
134	Ramon Ortiz	22 de desembre de 1811	Penelles
135	Josep Niubó	3 de febrer de 1812	Poal
136	Manuel Selva	1810	Portella
137	Manuel Balagueró	1810	Portella

138	Francisco Hervera	30 de novembre de 1811	Portella
139	Miguel Gardeñes	9 de desembre de 1812	Portella
140	Pere Balcells	8 de maig de 1812	Portella
141	Josep Queral	23 de maig de 1812	Puiggròs
142	Pere Peiró	7 de novembre de 1811	Puigvert
143	Vicente Barrufet	16 d'abril de 1812	Puigvert
144	Josep Barrufet Vicianà	16 d'abril de 1812	Puigvert
145	Francisco March	16 d'abril de 1812	Puigvert
146	Jaume Sabaté Conques	25 d'octubre de 1812	Santalinya
147	José Chistán	1811	Sarabillo
148	Pau Farré	1811	Sarroca
149	Pere Roigé	1811	Seròs
150	Francesc Macià Carreter	18 d'octubre de 1812	Seròs
151	Miguel Antón Juan	18 d'octubre de 1812	Seròs
152	Francisco Tomás	1811	Tortosa
153	Josep Solsona	1810	Torrebesses
154	José Boé García	19 de març de 1812	Torrebesses
155	Pedro Mora Trepà	1810	Torrefarrera
156	Miquel Sagarra	10 de febrer de 1812	Torregrossa
157	Antonio José Coca	1810	Torrelameu
158	Miquel Escolà	1811	Torres de Segre
159	Baptista Escolà, fill	1811	Torres de Segre
160	Pere Rostes	8 d'agost de 1812	Torres de Segre
161	Baptista Escolà, pare	3 de desembre de 1812	Torres de Segre
162	Andreu Rostes	3 de desembre de 1812	Torres de Segre
163	Josep Solsona	3 de desembre de 1812	Torres de Segre
164	Antoni Bartra	3 de desembre de 1812	Torres de Segre
165	Magí Martí Sambola	25 de setembre de 1811	Vallfogona de Cervera
166	Ramon Sambola	5 de setembre de 1811	Verdú
167	Ramon Bonet	2 d'abril de 1812	Verdú

168	Mateo Berengué	2 d'abril de 1812	Verdú
169	Fabián Queral	1 de setembre de 1812	Verdú
170	Francesc Bonet	1 de setembre de 1812	Verdú
171	Josep Mir	1 de setembre de 1812	Verdú
172	Agustín Seres	6 d'abril de 1812	Vilanova d'Alpicat
173	Francesc Comes	6 de juny de 1812	Vilanova d'Alpicat
174	Juan Sagañoles	6 de juny de 1812	Vilanova de la Barca
175	Bautista Cabiscol	28 de gener de 1812	Vilanova de Segrià

Elaboració pròpia a partir de: APSJ, Llibres de defuncions, volum VIII, llista d'afusellats donada per Mathías Corbella (beneficiari de la parròquia de Sant Joan) i per Antonio Pamies, religiós franciscà.

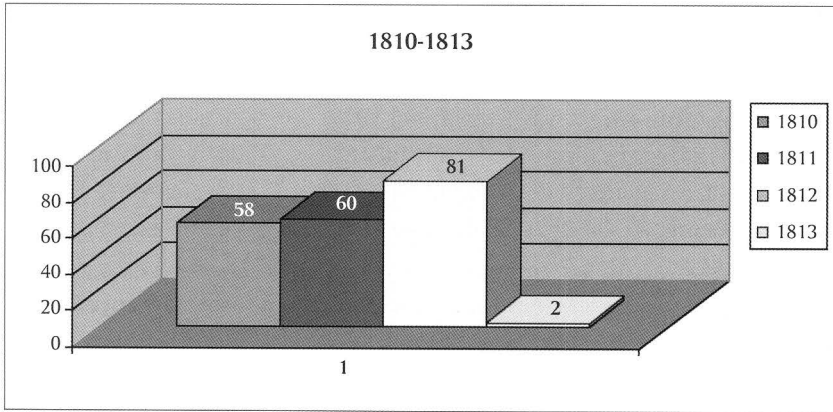
A més dels anteriors, el dia 23 de maig de 1810 van afusellar *tres muy jóvenes y 23 más de la compañía del Cantarero cuyos nombres se ignoran*, segons així es fan constar en la mateixa relació.¹² Així doncs, 201 foren les persones assassinades a la plaça Reial de Lleida per ordre de les autoritats napoleòniques.

Quadre 8: nombre de lleidatans afusellats

Any	Nombre d'afusellats	Percentatge
1810	58	28,8%
1811	60	29,9%
1812	81	40,3%
1813	2	1%
Període 1810-1813	201	100%

Elaboració pròpia a partir de: APSJ, Llibres de defuncions, volum VIII, llista d'afusellats donada per Mathías Corbella (beneficiari de la parròquia de Sant Joan) i per Antonio Pamies, religiós franciscà.

¹² APSJ, Llibres de defuncions, volum VIII, llista d'afusellats donada per Mathías Corbella (beneficiari de la parròquia de Sant Joan) i per Antonio Pamies, religiós franciscà.

Gràfic 1: nombre d'afusellats per les autoritats franceses

Tal com es pot comprovar, segons les dades mostrades al quadre vuitè, el major nombre d'afusellats cal situar-los al començament de l'ocupació francesa: un 60% entre 1810-1811 i gairebé la resta l'any 1812. En definitiva, es va convertir en el principal instrument de control social de la població lleidatana, lògicament, contrària a sotmetre's a l'autoritat napoleònica.¹³

També s'ha de ressaltar que en 22 ocasions els afusellaments que es van portar a terme en un mateix dia foren múltiples. A més, els que tingueren lloc el 19 de març de 1812 o en dates immediatament posteriors, podrien estar estrictament relacionats amb la proclamació de la primera Constitució espanyola a Cadis i la seva repercussió que va tenir a Lleida, ja que segurament la seva promulgació va donar empenta a la resistència antifrancesa.

L'exemple més paradigmàtic fou la voladura del polvorí de la Suda: una conspiració de diversos ciutadans amb l'ajut del general Lacy de l'exèrcit espanyol per sostreure's a la dominació napoleònica. Estava planejada la celebració d'una revetlla popular en la qual es concentraria un gran nombre d'oficials francesos a les seves proximitats, era una oportunitat única per aniquilar-los mitjançant l'explosió d'aquest polvorí. Però la voladura es va avançar unes hores al moment previst de màxima reunió napoleònica, per l'acció precipitada d'Azequinolaza d'acord amb el baró d'Eroles. L'explosió

¹³ Veure Antoni SÁNCHEZ i CARCELÉN, *La Guerra del Francès a Lleida (1808-1814)*, Lleida, Pagès Editors, 2008.

de 1.500 quintars de pólvora va tenir conseqüències terribles: «*Una infinidad de leridanos quedaron sepultados bajo los escombros, muchas familias enteras fueron convertidas en ceniza*», en definitiva, una mortaldat de més de 200 persones entre militars i civils i la destrucció i ruïna de bona part de l'alcàsser, l'enfonsament de la capella de Gralla de la Seu, l'enderroc del temple de Santa Maria Magdalena i l'esfondrament d'un gran nombre de llars (tota una illa d'habitatges). Tanmateix, no es va aconseguir l'objectiu darrer. Per tant, en comptes de propiciar un cop dur a l'exèrcit francès, el que van aconseguir fou augmentar el rigor dels napoleònics i la misèria i la penúria dels lleidatans.¹⁴

A aquesta repressió cal afegir la comissió militar que tan durament féu sentir la seva força. La comissió fou instituïda l'11 de gener de 1812 pel general Suchet, estén la seva atribució al coneixement de tots els crims o delictes que afectaven la seguretat pública i particularment en virtut d'una disposició de Suchet redactada el 13 de juny de 1813. Així doncs, la desconfiança dels napoleònics no va desaparèixer mai i bona prova d'això fou el ban francès publicat el 9 d'agost de 1813:

«*Gobierno de Lérida. Habitantes de Lérida. Los ejércitos Franceses, aumentados ya en numerosos refuerzos, que han llegado en la Vizcaya, en la Navarra, y en la Catalunya, han buuelto a tomar su Superioridad, en terminos de que bien pronto obligaran a los enemigos a abandonar sus imaginarias conquistas; y los habitantes deben esperar en sus hogares estos dichosos resultados. El propietario, el Labrador, el Comerciante, y el Artesano deben también continuar sus trabajos, y dedicarse a las ocupaciones acostumbradas. Mas como a pesar de todo lo dicho que hayan dexado seducir algunos incautos por relaciones, o noticias falsas, y por engañosas amenazas, abandonando sus habitaciones, familias y propiedades, debemos por el interés de ellos mismos tomar las mas serias providencias contra los que ciegamente corren al precipicio, y en su consecuencia, decretamos lo que sigue: Todo habitante de Lérida, de cualquiera edad, o sexo que fuera, que se ausentare de ella sin permiso de la Autoridad Superior, será considerado como Emigrado, y sus bienes muebles, e inmuebles, serán confiscados a favor del Gobierno: Si el tal Emigrado por su edad es capaz de ser empleado en los Ejercitos, o en el gobierno enemigo, sus ascendientes, descendientes, y Colaterales hasta el tercer grado inclusivamente serán presos sin distinción de edad ni sexo. Los Señores Comandante de Armas, Sub-Prefecto, y el Gefe del Estado mayor están encargados cada uno en la parte*

¹⁴ LLADONOSA I PUJOL, J.: *Història de Lleida*, Tàrraga, 1974, pp. 680-681.

que les toca, de la ejecución de las disposiciones anteriores. El General Gobernador, firmado Barón de Lamarque.»¹⁵

El 14 de febrer de 1814 la defecció de Van-Halen va tornar a posar en possessió dels catalans la plaça de Lleida, amb la qual cosa finalitzava l'ocupació francesa. El baró d'Eroles feia la seva entrada triomfal i alliberava la ciutat de l'exèrcit napoleònic.

6. CONCLUSIONS

En aquest estudi s'ha pretès mostrar la repressió exercida per les tropes napoleòniques des de l'assalt i la conquesta de la ciutat de Lleida el maig de 1810 fins a la fi de la seva ocupació, el 1814. Lleida era clau en l'entramat estratègic de l'exèrcit francès, ja que l'any 1808 fou la primera localitat catalana que es va rebel·lar contra la invasió napoleònica i fou la impulsora de la Junta Superior de Catalunya.

Tal com van fer les tropes franceses de Felip V en la Guerra de Successió (1707) els soldats napoleònics van ensorrar el baluard de la Magdalena i varen entrar a la ciutat. Van saquejar-la (catedral inclosa) i van finir la vida de tota l'oposició que varen trobar, inclosa la població civil, en una intensa lluita cos a cos. Gràcies a la documentació eclesiàstica es varen consignar els veïns de Lleida trobats morts pels carrers.

Una vegada conquerida la ciutat, les autoritats franceses sota el comandament del governador militar Henriot es varen dedicar a eradicar de soca-rel qualsevol vestigi de resistència antifrancesa. Durant el període comprès entre 1810 i 1812 van afusellar 201 persones a la plaça Reial de Lleida. Alguns per motius polítics i d'altres per causes estrictament econòmiques com ara no pagar els impostos extraordinaris. Segurament es van intensificar els actes repressius francesos amb la conspiració que va provocar l'explosió amb l'objectiu fallit del polvorí de la Suda (16 de juliol de 1812) o l'impacte de la promulgació de la Constitució de Cadis el 19 de març de l'any 1812. No cal oblidar que durant la dominació francesa per primera vegada es va introduir a la ciutat la policia com a tal.

¹⁵ AML, lligall R-VII. Ban del 9 d'agost de 1813.

El rigor napoleònic es va mitigar amb l'arribada del prefecte de les Boques de l'Ebre (Lleida fou la capital d'aquest departament francès) Alban de Villeneuve, de tarannà dialogant i liberal, i que es preocupava més de modernitzar el territori i aconseguir un benestar econòmic que de perseguir els lleidatans.